

Friedrich Wilhelm Dresde

**Friderici Gvilielmi Dresdii ... Provsio ... De Vsv Pentatevchi Samaritani A Kennicotto Emendativs
Descripti Ad Ivdicandam Et Emendandam Pentatevchi Hebraici Receptam Lectionem Ad Exemplvm
Geneseos XLIX**

Altera : Ad Indicenda Solemnia Michaeli Angelorum Principi Sacra

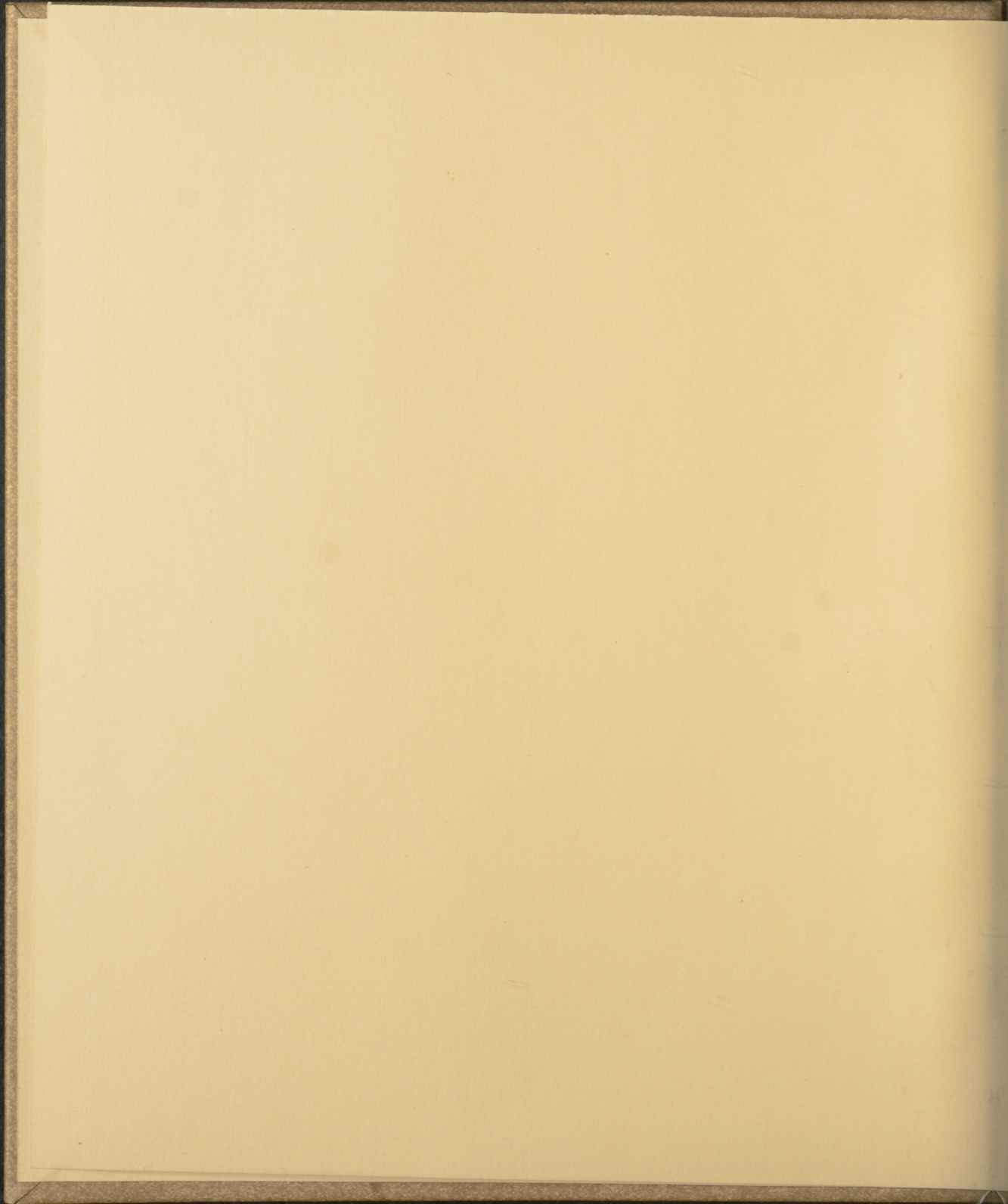
Vitebergae: Dürr, [1783]

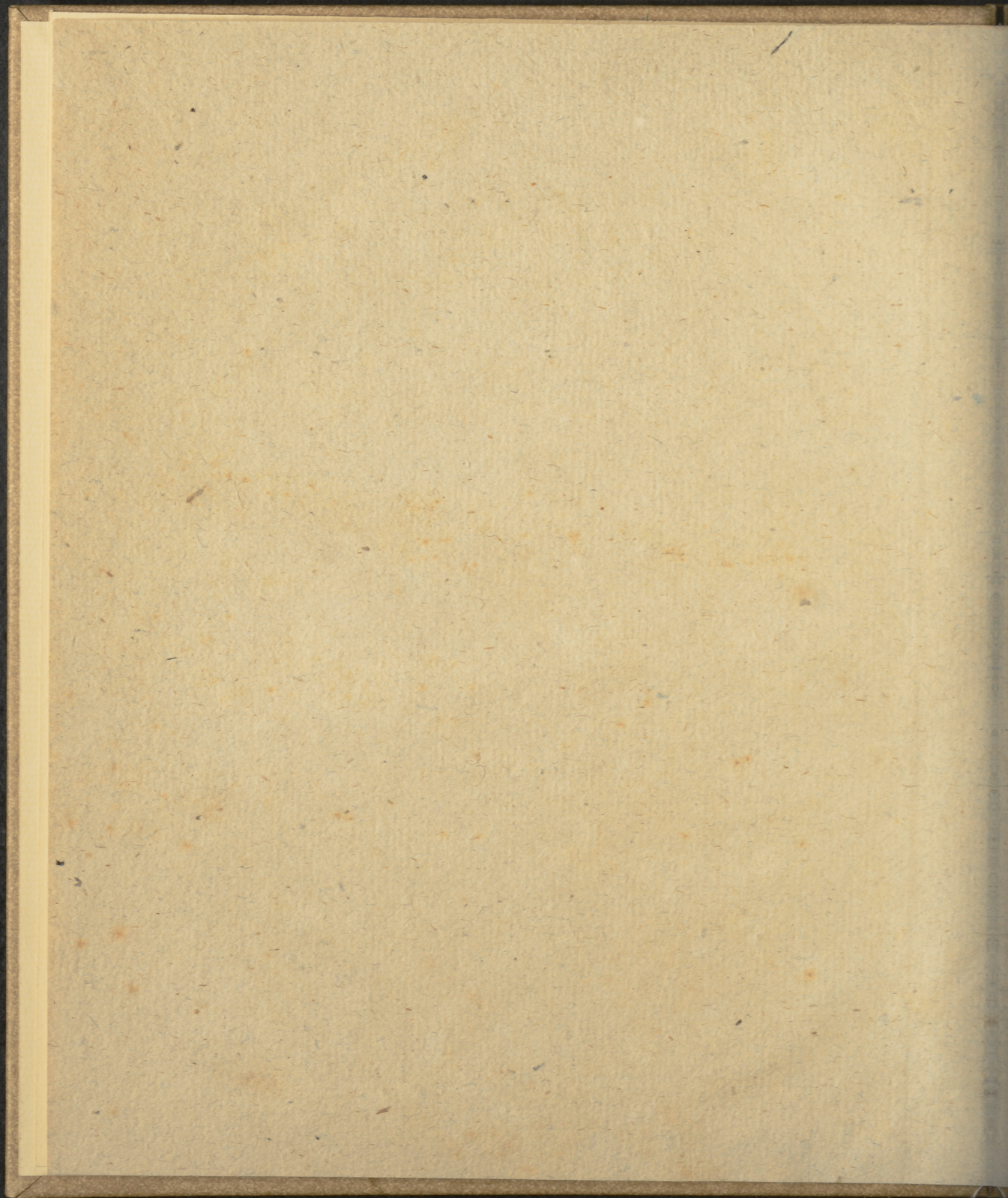
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn82379444X>

Band (Druck) Freier Zugang

Fc-1419. 1-12

FRIDERICI GVILIELMI DRESDII

THEOL. DOCT. ET PROF. PVBL. ORD. ALVMN. ELECT. EPHOR.

SVIQVE ORD. H. T. DECANI

PROLVSIO ALTERA

DE

VSV PENTATEVCHI SAMARITANI

A KENNICOTTO EMENDATIVS DESCRIPTI

AD IVDICANDAM ET EMENDANDAM PENTATEVCHI

HEBRAICI RECEPTAM LECTIONEM

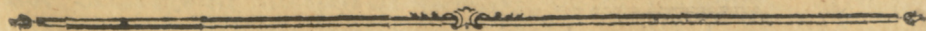
AD EXEMPLVM GENESEOS XLIX

A D I N D I C E N D A

SOLEMNIA

MICHAELI ANGELORVM PRINCIPI

SACRA

VITEBERGAE

LITTERIS CAROLI CHRISTIANI DÜRRIL.

FRIDERICI GUALTHERII PARSII

THEOL. DOCT. ET PROF. PUBL. OED. ALMAE ECCLESIAE HAMBURG.

1774

PHILOSOPHIAE

VSQ. PRINCEPS SAMARITANI

AD THEOLOGICAM ET HISTORICAM THEOLOGIAM

RECEPIT RECEPTAM

AD

SOLIMANI

MICHAELI ANGELOVYM PRINCIPUM

SACRA

UNIVERSITATE

LIBRARIUS

— — — — —

Coeptimus nuper Geneleos caput XLIX tamquam illustre laudare exemplum, ex quo luculenter ostendi possit, quem usum Pentateuchum Samaritanum, a Kennicotto plenius et emendatius descriptum, ad iudicandam et emendandam lectionem Pentateuchi Hebraici receptam praebat, si Samaritana lectio tam cum codicibus Hebraicis, a Kennicotto collatis, quam cum antiquis Versionibus omnibus comparetur; estque nobis propositum, hac noua nobis ad scribendum data occasione, coeptam disputationem persequi, et, si fieri possit, ad finem perducere. Vidimus iam, quomodo Samaritana lectio commemoratis codicibus Hebraicis non minus, quam antiquis omnibus respondeat Versionibus. Sed, quum omnis huius instituti vis in eo versetur, *ut eae potissimum Samaritanae lectiones, quae a recepta Hebraica discrepant, cum laudatis codicibus Hebr. et antiquis Versionibus conferantur*, quia recepta lectio Hebr. si cum omnibus codicibus Samaritanis consentiat, procul dubio potior iudicanda est quauis alia; prae ceteris opus est, *ut eiusmodi diligentem collationem lectoribus veluti in tabula ante oculos ponamus*. Habet autem ea, si promissis stare, et nihil, quod in codicibus Samaritanis a recepta lectione Hebraica discedit, praetermittere volumus, in modum hunc.

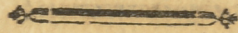
Com. 1. legitur לבנו pro recepto אל בניו, in Samaritano vno. Reliqui Samaritani et Hebraici omnes *receptam lect. tuentur*. Veteres huius loci Interpretes quomodo legerint, non liquet. — ibid. deest נה in vno tam Samaritano, quam Hebraico. Reliqui codices Sam. et Hebr. item Samar. Versio et Onkelos *hanc voculam clare exprimunt*. *Com. 2.* leg. לישראל pro rec. אל ישראל in duobus Samar. In vno Hebr. אל אל pro אל, et in alio יעקב אל habetur. Reliqui codices Samar. et Hebr. *receptam lectionem tuentur*.

A 2

Omnes

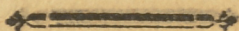
Omnes h. l. Veteres Int. ישראל reddunt; vtrum autem eorum quispiam ל legerit pro אל, non liquet. *Com. 3.* leg. בכורי pro rec. בכרי in Samar. omnibus, et Versione Samar. item in septem Hebr. Reliqui h. l. Vet. Int. num Vau medium expressum habuerint in suis codicibus, non liquet; vertunt tamen omnes *primogenitus meus*. *Receptam autem lect. tuentur* omnes reliqui codices Hebr. — *ibid.* leg. כוהי pro rec. כחי in Samar. vno. *Receptam lect.* omnes *habent* codices tam Hebr. quam Samaritani reliqui. Vet. h. l. Interpretes reddunt *vis mea*; incertum autem est, vtrum Vau medio caruerint, nec ne. *Com. 4.* legitur פחוז pro rec. פחז in Samar. omnibus, et Versione Sam. Exprimunt quoque secundam Praeteriti omnes h. l. Vet. Interp. excepto solo Arabe, qui Nomen reddit, estque in codicibus Hebraicis, antiquis potissimum, scribendi compendio, quo vltimae vocum literae omittuntur, nihil frequentius. Quare *Samaritana lectio receptae*, licet hanc omnes tueantur codices Hebraici, *merito praefertur*. — *ibid.* leg. תותיר pro rec. תותר, in Samar. omnibus. *Receptam lectionem tuetur* tam consensus codicum Hebr. omnium, excepto vno, qui habet תתר, quam ipsa Versio Sam. Reliqui Veteres h. l. Int. quomodo hanc vocem legerint, non liquet. *Com. 5.* leg. כלו pro rec. כלי, in Samar. omnibus. Eandem lectionem Versio Sam. et LXX. exprimunt. Onkelos vtramque παραφράζει. *Receptam autem omnes tam codices Heb. excepto vno, qui כל habet per Apocopen, quam reliqui h. l. Veteres Int. tuentur.* — *ibid.* leg. מכרתיהם pro rec. מכרתיהם, in Samar. vno. In septem Hebr. habetur מכרותיהם, in vno alio מכירתיהם, in vno alio forsan מכרתיהם. *Receptam lectionem tuetur* omnes reliqui, tam Samar. quam Hebraici codices. Exprimunt quoque eam Samar. Versio. Quomodo autem reliqui h. l. Vet. Int. hanc vocem legerint, non liquet; vertunt enim LXX. ἐξαιρέσας αὐτοῦ, Onkelos תותבותהון בארע in terra peregrinationis suae, Syrus מן כינתהון *ex natura sua*, Vulgatus bellantia, Arabs פרצתהמה *violentia eorum*; Aquila denique ἀνίστασθε reddit, quae tamen lectio

Etio sana non videtur. *Com. 6.* leg. בסודם pro rec. בסדם, in Sam. omnibus, item in tribus Hebr. *Receptam lectionem tuentur* omnes reliqui codices Hebr. Veteres autem h. l. Int. vtrum Vau medium legerint nec ne, non liquet. — *ibid.* leg. תבוא pro rec. תבא, in Samaritanis vndecim, item in vno Hebr. In vno alio Sam. habetur תבא per literarum Metathesin, hancque lectionem Samaritana exprimit versio; vertit enim אתריחה *voluit*. *Receptam lectionem tuentur* omnes reliqui tam Samar. quam Hebr. codices. Num autem reliqui Vet. h. l. Int. eandem lect. habuerint, non liquet. — *ibid.* leg. ובקהלם pro rec. בקהלם, in Sam. omnibus, excepto vno, qui Vau praefixo caret, item in 12. Hebraicis, et primo in tribus aliis. Eandem lectionem omnes h. l. Vet. Int. exprimunt, excepto Onkeloso, qui cum reliquis omnibus codicibus Hebr. et laudato vno Samar. *receptam tuetur*. — *ibid.* leg. יחר pro rec. תחר, in Sam. omnibus. Eandem lectionem Sam. Versio et LXX. exprimunt; *receptam* autem *tuentur* omnes codices Hebr. item Aquila et Arabs. Reliqui h. l. Vet. Int. quomodo hanc vocem legerint, non liquet; vertunt enim Onkelos et Syrus *descendit*, quasi legerint. ירד, Vulgatus autem vertit *fit*, quasi legerit תהי. — *ibid.* leg. כבודי pro rec. כבדי, in Sam. omnibus, item in 18. Hebraicis, et forsā in vno alio. *Receptam lectionem* non omnes modo reliqui codices Hebr. verum etiam LXX. Int. *tuentur*. — *ibid.* leg. ארגו pro rec. הרגו, in Sam. vno. Omnes h. l. Vet. Int. *occiderunt* reddunt, *exprimunt* quoque *receptam lect.* codices Hebr. omnes, et Samaritani reliqui. — *ibid.* leg. וברצונם pro rec. וברצנם, in Sam. omn. item in 16 Hebraicis, et forsā in vno alio. Vet. h. l. Int. vtrum Vau medium legerint, nec ne, non liquet; *tuentur* tamen *receptam lect.* codices Heb. reliqui. *Com. 7.* leg. אדיר pro rec. ארור, in Sam. omnibus, et Versione Sam. *Receptam lectionem tuentur* omnes tam Codd. Hebr. quam Vet. h. l. Int. ne exceptis quidem Alexandrinis. — *ibid.* leg. וחברתם pro rec. ועברתם, in Sam. omn. exceptis duobus, qui *receptam lectionem* seruant. Discrepantem lectionem Samaritana exprimit

Versio; *receptam* autem *tuentur* omnes tam Codices Hebr. quam reliqui Vet. h. l. Int. et in his ipsi Alexandrini. — *ibid.* leg. אַחֲלִיקָם pro rec. אַחֲלִיקָם, in Sam. vno, in vno alio habetur וַאֲחִלִּיקָם. Omnes h. l. Vet. Int. *diuidam* eos reddunt absque copula; expriment quoque Samaritanus, Onkelos, Syrus et Arabs, coniugationem Piel; *tuentur* denique *receptam lect.* codices omnes tam Hebr. quam reliqui Samarit. Com. 8. — Hoc et sequentia commata usque ad duodecimum sequuntur comma septimum ad imam paginam literis minoribus, et forsan ab alia manu, in vno Samar. codice. Huius vero aut similis omissionis nullum vestigium est neque in codicibus, siue Samar. reliquis, siue Hebraicis, neque in antiquis h. l. Versionibus. — *ibid.* leg. יִדְרָךְ pro rec. יִדְרָךְ, in duobus Sam. In vno Hebr. יִדְרָךְ habetur. *Receptam lectionem* omnes reliqui *tuentur* codd. tam Sam. quam Hebr. Omnes quoque h. l. Vet. Int. pluralem Futuri Hiphil expriment. — *ibid.* leg. יִדְרָךְ pro rec. יִדְרָךְ, in Sam. omn. et Versione Samar. Eand. lect. LXX. expriment et ὁ Ἐβραῖος in Origenis Hexaplis a Montfauc. editis; *receptam* autem *tuentur* omnes tam Cod. Hebr. quam reliqui Vet. h. l. Int. — *ibid.* leg. בַּעֲרָפִי pro rec. בַּעֲרָף, in vno Sam. In quinque Hebr. et primo in vno alio בַּעֲרָף habetur. Vulg. Arabs et Ἐβραῖος Pluralem, reliqui h. l. Vet. Int. Singularem expriment; *receptam* autem *lect.* omnes reliqui tam Sam. quam Hebr. codices *tuentur*. — *ibid.* leg. וַיִּשְׁתַּחֲוֶיךָ pro rec. וַיִּשְׁתַּחֲוֶיךָ, in Samar. nouem, item in sex Hebr. Reliqui codices tam Sam. quam Hebr. *receptam tuentur lect.* Ex antiquis h. l. Int. solus Arabs Vau praefixum reddit. Com. 9. leg. גַּר pro rec. גַּר, in Sam. omnibus, exceptis octo, qui *receptam lect.* seruant. Discrepantem lectionem Samaritana exprimit Versio; *receptam* autem *tuentur* omnes vt codices Hebr. cum octo Samaritanis, ita et reliqui Vet. h. l. Int. — *ibid.* leg. כִּלְבִּיָּהּ pro rec. כִּלְבִּיָּהּ in Sam. omnibus, et Versione Sam. *Receptam lectionem tuentur* omnes codd. Hebr. Vtram vero reliqui habuerint Vet. h. l. Int. non liquet. Com. 10. leg. וַמַּחֲקֵקָם pro rec. וַמַּחֲקֵקָם, in Sam.

Sam. quatuor, item in quinque Hebr. In alio Sam. habetur **ומקק**, in alio **ומחוקק**, in adhuc alio **והמחוקק**. *Receptam lect. tuentur* omnes reliqui tam Sam. quam Hebr. codices. Reddit quoque Hebraicum praefixum nullus h. l. Vet. Interpretum. Vau medium autem utrum quisquam eorum legerit, non liquet. — *ibid.* leg. **רגליו** cum Daleth pro rec. **רגליו** cum Resch, in Sam. omn. In vno Hebr. **רגליו** plane abest, in alio **רגליו** primo scriptum fuit. Samaritanam lect. Samaritana exprimit Versio; *receptam* autem ut omnes reliqui codices Hebr. ita et LXX, Onkelos, Syrus, Aquila, et Vulgatus, *tuentur*. Arabs **παρὰφραζῆς**. — *ibid.* leg. **יבוא** pro rec. **יבא**, in Sam. omn. item in vno Hebr. In alio Hebr. vox plane abest, in alio habetur **בא**. *Receptam lect. tuentur* omnes reliqui Hebr. codices. Veteres autem h. l. Int. utrum Vau medium expressum habuerint in suis codicibus, non liquet; vertunt tamen omnes, *donec veniat*. — *ibid.* leg. **שלה** pro rec. **שילה**, in Sam. omnibus, item in 26. Hebraicis, et nunc in vno alio. In duobus aliis Hebr. habetur **ה** super rasura, in tribus aliis leg. **שילו**, in alio margo habet **ק' שילו**. *Receptam lect. omnes seruant* reliqui codd. Hebr. Samaritana Versio Samaritanam lect. exprimit; LXX, Onkelos, Syrus, Aquila et Arabs, ita vertunt, quasi **שלו** legerint; Vulgatus reddit: *qui mittendus est*, quasi legerit **שלוה**. *Genuina lectio* videtur **שלה** cum **ה** pro **ו**, quae literarum permutatio valde frequens est hoc ipso in capite. — *ibid.* leg. **יקהתו** pro rec. **יקהה**, in Sam. omn. exceptis nouem, qui habent **יקהתו**. In vno Hebr. legitur primo **יקהה**. Samaritanam lectionem cum **ה** Samaritana Versio, Onkelos, Syrus et Arabs, exprimunt; *receptam* autem *tuetur* partim consensus tam codicum Hebr. fere omnium, quam Aquilae, Vulgati et ipsorum LXX Int. partim Onkelosi, Syri, et Arabis, dubia in hac causa auctoritas, quia videntur sensum potius, quam ipsa verba exprimere voluisse. *Com.* 11. leg. **אסורי** pro rec. **אסרי**, in Sam. omnibus. Eandem lectionem exprimit Samar. Versio; *receptam* autem omnes tam codices Hebraici, quam reliqui Vet. h. l. Interpretes, et in his
ipfi

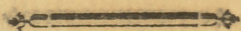

ipsi Alexandrini, *tuentur*. — *ibid.* leg. עירו pro rec. עירה, in Sam. omnibus, item in quatuor Hebr. In quatuor aliis Hebr. margo habet עירו ק', in vno alio ערה scribitur. Omnes h. l. Vet. Int. Iod procul dubio habuerunt; num vero omnes quoque Vau loco He habuerint, non liquet. Reddit enim Samaritana Versio קרתה *urbem eius*; reliqui omnes Veteres Int. *pullum suum* vertunt, excepto Onkeloso, qui παραφράζει. *Tuentur* tamen *receptam lect.* omnes ceteri codices Hebr. — *ibid.* leg. ולשריקה pro rec. ולשרקה, in tribus Sam. et duobus Hebr. Eandem lect. Samaritana exprimit Versio; reliqui autem h. l. Vet. Int. vtrum Iod medium habuerint, nec ne, dici non potest; carent tamen eo, sicque *tuentur receptam lect.* omnes codices reliqui. — *ibid.* leg. בנה pro rec. בני, in vno Sam. *Receptam lect. tuentur* omnes tam Hebr. quam reliqui Samar. codices. Ex antiquis autem Interp. Samaritanus et Vulgatus foli Iod vltimum clare expresserunt. — *ibid.* leg. איתנו pro rec. אתנו, in Sam. omn. excepto vno, qui per literarum transpositionem habet אתנו. In vno Hebr. אתנו scribitur, in tribus aliis אתנה. Samaritanam lect. Samaritana exprimit Versio, vertit enim עמוקה *fortitudinem eius*; *receptam* autem *tuentur* omnes reliqui tam codices Hebr. quam Vet. h. l. Int. quamuis non constet, vtrum hi Vau medium, aut He loco Vau vltimi legerint, nec ne; reddunt enim *afinam suam*. — *ibid.* leg. לבשו pro rec. לבשו, in Sam. omnibus, item in 13 Hebr. et primo in vno alio. In tribus aliis habetur לבשה. Samaritana Versio Vau medium clare exprimit; reliqui autem h. l. Vet. Int. vtrum id habuerint, nec ne, non liquet. *Tuentur* tamen *receptam lect.* omnes reliqui codices Hebr. — *ibid.* leg. כסותו pro rec. סותה, in Sam. omn. In vno Hebr. margo habet סותו ק', in 23 aliis habetur סתה. Samaritanam lectionem omnes h. l. Vet. Int. exprimunt, poscit quoque eam sensus et loquendi vsus, suntque Iudaei etiamnum in ea sententia, vt סותה per Aphaeresin pro כסותה scribatur; quare *nullus dubito, lectionem כסותה receptae praeferre.* Com. 12. leg. הכלילו pro rec. חכלילו,

חכלילי, in Samar. omn. excepto vno, vbi abest Iod medium, et alio, qui habet ח pro ח. In duobus Hebr. scribitur ח solito maius. in vno alio abest Iod vltimum. Reliqui codices Hebr. *receptam tuentur*; Veteres autem h. l. Interp. omnes, ne excepto quidem Samaritano, sensum loci potius, quam verba singula reddiderunt, adeo vt de vera eorum lectione non accurate nobis constet. *Com.* 13. leg. לוחי pro rec. לחיה primo, in Sam. vno. In novem Hebr. abest Vau medium. *Receptam lect. tuentur* omnes reliqui tam Sam. quam Hebr. codices. Ex antiquis autem Int. solus Samaritanus Vau medium clare expressit. — *ibid.* leg. אכיה pro rec. אכיה, in Sam. omnibus, item in 31. Hebraicis. Habetur eadem lectio primo in vno, forsan in duobus, et super. ras. in vno alio Hebr. *Receptam lectionem* omnes reliqui *tuentur* codices Hebr. Veteres autem h. l. Int. num Vau Pluralis expressum legerint, non liquet. — *ibid.* leg. ער pro rec. על, in Sam. omnibus, excepto vno, qui receptam lectionem seruat. In duobus Hebr. ל super ras. est, in quatuor aliis, et primo in vno alio, et nunc in vno alio, habetur ער. Eandem lectionem Samar. Versio, LXX. Vulgatus et Syrus exprimunt; receptam autem omnes reliqui codices Hebr. item Onkelos et Arabs, tuentur. *Videtur tamen ער* per historiam Ios. XIX. *plane genuinum.* — *ibid.* leg. צידן pro rec. צידן, in duobus Sam. item in decem Hebr. In vno alio Sam. צדן habetur. *Receptam lectionem tuentur* omnes reliqui tam Sam. quam Hebr. codices, item Samar. Versio, Syrus et Arabs; reliqui h. l. Vet. Int. quomodo hanc vocem in suis codicibus expressam habuerint, non liquet. *Com.* 14. leg. חמור pro rec. חמר, in Sam. omnibus, exceptis duobus, qui receptam lectionem seruant. Discrepans lectio habetur quoque in quindecim, et primo in tribus aliis Hebraicis. Eandem lectionem Samar. Versio exprimit, habet enim חמאר ex literarum similibus confusione pro חמור; *receptam* autem vt laudati duo Sam. ita et omnes reliqui codices Hebr. et ipsi LXX. *tuentur*, hi enim ex eadem literarum similibus confu-

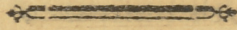
B

sione

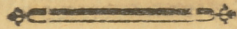
fione חמד reddiderunt. Reliqui h. l. Vet. Int. num Vau exprefsum habuerint in fuis codicibus, non liquet. — *ibid.* leg. גרים pro rec. גרם, in Sam. omnibus. In vno Hebr. גרם גרם habetur. Samar. Verſio הוהבים reddit, quod lectioni גרים accurate reſpondet. *Receptam* autem *lectionem* omnes reliqui codices Hebr. *tuentur*, nec videntur habuiſſe aliam reliqui omnes h. l. Vet. Interpretes. — *ibid.* leg. המשפתים pro rec. השפתים, in Samar. vno. Eandem lectionem Samar. expreſſit Verſio; *receptam* autem *tuentur* omnes tam Hebr. quam reliqui Samar. codices, nec videntur aliter legiſſe ceter. h. l. Int. Veteres. *Com.* 15. leg. מנחה pro rec. מנחה, in Sam. omnibus, item in Hebraicis 21, et primo in duobus aliis, et forſan in vno alio. Eandem lectionem Samar. Verſio exprimit; *receptam* autem *tuentur* omnes reliqui codices Hebr. Ceteri h. l. Vet. Int. num Vau expreſſum habuerint, non liquet. — *ibid.* leg. טובה pro rec. טוב, in Sam. omnibus. Eandem lectionem omnes Vet. h. l. Int. exprimunt, poſcit quoque eam loquendi uſus, eſtque recepta procul dubio nata ex Apocope, codicibus Hebraicis uſitatiffima. Quare nullus dubito, *receptae*, quamuis munitae conſenſu codicum Hebr. omnium, *Samaritanam* *preferre*. — *ibid.* leg. ויהיה pro rec. ויהי, in Sam. vno. In vno Hebr. habetur ויהי. *Receptam* *lectionem* *tuentur* omnes reliqui tam Sam. quam Hebr. codices. Veteres autem h. l. Interpretes quomodo hanc vocem legerint, non liquet. — *ibid.* leg. למס pro rec. למס, in quinque Sam. *Receptam* *lectionem* codices omnes tam Hebr. quam Samaritani reliqui *tuentur*; clare quoque eam Onkelos expreſſit, nec videntur aliam habuiſſe ceteri Vet. h. l. Interpretes. *Com.* 17. leg. יהיה pro rec. יהי, in Sam. omn. Samar. Verſio habet יהי, quod videtur vitioſe ſcriptum pro יהי. Reliqui Vet. h. l. Int. quomodo hanc vocem legerint, non liquet; *receptam* tamen *lectionem* *tuentur* omnes codices Hebr. — *ibid.* leg. עלה pro rec. עלי primo, in tribus Sam. Eandem lectionem Samar. Verſio exprimit; *receptam* autem *tuentur* omnes Codices Hebr. non minus,

nus, quam reliqui vt Samaritani codices, ita quoque Veteres h. l. Interpretes. — *ibid.* leg. שפפון pro rec. שפיפון, in Sam. omnibus, excepto vno, in quo habetur שפפון*. In decem Hebr. et primo in vno alio Hebr. legitur שפיפון. *Receptam lectionem tuentur* omnes reliqui codices Hebr. Versio Sam. et LXX. Participium, reliqui h. l. Vet. Int. Substantiuum reddunt. — *ibid.* leg. עלה pro rec. עלי, in Sam. vno. In vno Hebr. על habetur. *Receptam lectionem tuentur* omnes tam reliqui codices Samar. et Hebr. quam Vet. h. l. Interpretes. — *ibid.* leg. הארה pro rec. ארה, in Sam. vno. *Receptam lectionem tuentur* omnes codices tam Hebr. quam Samaritani reliqui, nec videntur aliam habuisse Vet. h. l. interpretes. — *ibid.* leg. אחר pro rec. אחור, in vno Samar. et Hebr. In duobus Sam. aliis האחור habetur. *Receptam lectionem tuentur* omnes reliqui tam Sam. quam Hebr. codices, nec videntur aliam habuisse Vet. h. l. Int. vertunt enim omnes *retrosum*. Com. 18. leg. קועתי pro rec. קייתי, in Sam. vno. In vno alio Sam. קו*תי, et in duobus Hebr. קייתי habetur. *Receptam lectionem tuentur* omnes reliqui Sam. et Hebr. codices. Onkelos, Syrus et Arabs, primam Praeteriti, Vulgatus primam Futuri, LXX. Participium Benoni, Samaritanus denique Substantiuum cum Affixo primae personae, reddiderunt, prout nimirum quisque locum intelligendum credidit. Com. 19. leg. יגדכו pro rec. יגורכו, in Sam. omnibus, excepto vno, qui יגדכו, et alio, qui יגדיכו habet. In quatuor Hebr. יגדכו, in duobus aliis יגודיכו scribitur. *Receptam lectionem tuentur* omnes reliqui codices Hebr. Quomodo autem Vet. h. l. Interpretes hanc vocem legerint, difficile dictu est; videntur tamen omnes, et in his Samaritanus quoque, Futurum Kal potius, quam Hiphil, expressisse. — *ibid.* leg. והוא pro rec. והוא, in Sam. omnibus, exceptis vndecim, qui receptam lectionem seruant. *Receptam tuentur* quoque omnes codices Hebr. non minus, quam omnes h. l. Veteres Interp. — *ibid.* leg. יגד pro rec. יגד, in Sam. omnibus, excepto vno, qui receptam lectionem seruat. In 33. Hebr. et

primo in duobus, et forsan in duobus aliis, יגוד habetur; in vno alio ד super ras. est. *Receptam lectionem tuentur* omnes reliqui codices Hebr. omnesque h. l. Vet. Int. videntur Futurum Kal exprimere voluisse. *Com.* 20. leg. שמן pro rec. שמנה, in Sam. omnibus. In vno Hebr. שמינה habetur. Samaritana Versio seruat שמן; quam autem reliqui h. l. Vet. Int. habuerint lectionem, non liquet. *Receptam* quidem omnes seruant codices Hebr. reliqui; *videtur* tamen *Samaritana prorsus genuina*, quia לחם Hebraeis semper generis masculini est, ne excepto quidem loco Leuit. XXIII, 17. vbi per auctoritatem codicum recepta lectio minus sana est. — *ibid.* leg. הוה pro rec. והוה, in Sam. vno. *Receptam autem lectionem tuentur* omnes tam codices Hebr. et Samaritani reliqui, quam Vet. h. l. Interpretes. — *ibid.* leg. מעורני pro rec. מעורני, in septem Samar. *Receptam autem lect. tuentur* omnes tam codices Hebr. quam Samar. reliqui, cum Versione Samar. nec videntur reliqui Vet. h. l. Int. lectionem aliam habuisse. *Com.* 21. leg. נפתלתי pro rec. נפתלי, in Sam. vno. *Receptam lectionem tuentur* omnes tam codices reliqui, quam Vet. h. l. Interpretes. — *ibid.* leg. שלוהה pro rec. שלהה, in Sam. omnibus, excepto vno, qui שלוהה habet ex literarum transpositione, et alio, qui receptam lect. seruat. In vno Hebr. vox plane abest, alii duodecim Samaritanam primam exprimunt; reliqui autem omnes *receptam tuentur*. Veteres h. l. Int. num medium Vau expressum habuerint, non liquet; reddunt tamen omnes Participium Passiuum. — *ibid.* leg. שופר pro rec. שפר, in Sam. omnibus, exceptis sex, qui *receptam lect.*, seruant. *Tuentur* quoque hanc omnes Hebr. nec videntur aliam habuisse Vet. h. l. Interpretes, excepto Samaritano, qui videtur כופר legisse. *Com.* 22. leg. בני pro rec. בנות, in Sam. omnibus. In vno Hebr. vox plane abest. Samaritanam lectionem Samarit. Versio et LXX. exprimunt; *receptam* autem omnes reliqui tam codices Hebr. quam Vet. h. l. Interpretes *tuentur*. — *ibid.* leg. צערי pro rec. צערה, in Samar. omnibus. In vno Hebr. צערה cum
Resch

Resch habetur. Samaritanam lect. Samaritana Versio et LXX. iterum reddunt; *receptam* autem omnes codices Hebr. *tuentur*, nec videntur aliam habuisse reliqui Vet. h. l. Interpretes. — *ibid.* leg. עשר pro rec. עלי שור, in Samar. vno. In vno Hebr. עלי ישור habetur. Samar. Versio סלק שור reddit, quod lectioni עלה שור respondet. *Receptam* autem *lectionem tuentur* omnes reliqui, vt codices Samaritani et Hebr. ita quoque Vet. h. l. Int. Com. 23. leg. וימררו pro rec. וימררהו, in Samar. vno. In alio Samar. וי*מררהו, in tribus Hebr. וימררהו habetur. Syrus suffixum non exprimit; reliqui autem omnes tam Vet. h. l. Interpretes, quam Samaritani et Hebraici codices, *receptam lect. tuentur.* — *ibid.* leg. ויריבהו pro rec. ורבו, in Samar. omnibus. In vno Hebr. וירבו, in alio ורבו habetur. Samaritanam lectionem Samaritana exprimit Versio; videntur quoque eam LXX. et Onkelos reddidisse. Vulgatus vertit, quasi וריבו legerit. Syrus et Arabs lectionem Hebr. clare reddunt; dubium tamen est, num Vau medium legerint, *quo carent cum recepta lectione* omnes reliqui codices Hebraici. Com. 24. leg. ביהן pro rec. באיהן, in Samar. vno. In vno Hebr. באהן habetur. *Receptam lectionem tuentur* omnes tam Vet. h. l. Interpretes, quam reliqui Samar. et Hebr. codices. — *ibid.* leg. זרעי pro rec. זרעי, in Samar. omnibus, exceptis duobus, qui transpositis literis זרעוי habent. זרעי seruant quoque septem Hebraici; reliqui autem *receptam lectionem tuentur.* Veteres h. l. Interpretes omnes *brachia* vertunt, dubium autem est, num expressum quoque habuerint Vau medium. — *ibid.* leg. *ידין pro rec. ידין, in vno Samar. Solus Arabs hanc vocem non reddidit; reliqui autem tam codices, quam Vet. h. l. Int. *receptam lect. tuentur.* — *ibid.* leg. *משם pro rec. משם, in Samar. vno. In duobus Hebr. ומשם habetur, hancque lectionem Samaritanus et Syrus exprimunt. *Receptam* autem *tuentur* omnes reliqui tam Vet. h. l. Int. quam Samar. et Hebraici codices. — *ibid.* leg. רעי pro rec. רעה, in octo Samaritanis, item primo in vno, forsan in vno alio, nunc

in duobus aliis Hebraicis. Tres alii Hebr. רועה habent. Samaritana Versio רעי reddit; reliqui autem Vet. h. l. Int. non minus, quam ceteri Sam. et Hebr. codices *receptam lect. tuentur*; dubium tamen est, si a solo Arabe discesseris, num Vet. Interpretes Vau medio caruerint. Com. 25. leg. ואל pro rec. וואה, in Samaritan. omnibus, exceptis duobus, qui carent Praefixo Vau. Praefixum Versio quidem Sam. et LXX non exprimunt; tuentur tamen id omnes tam codices Hebr. quam reliqui Samaritani, et h. l. Vet. Interpretes. אל autem non omnes tantum habent Sam. codices, sed confirmant quoque Samaritana Versio, LXX. Syrus, et duo codices Hebr. Poscit quoque loquendi vsus, et loci sensus lectionem hanc, soletque את אל cum אל in codicibus Hebr. frequenter confundi. Quare nullus dubito receptae eam praeferre. — *ibid.* leg. ויברכך pro rec. ויברכך, in quatuor Samar. Eandem lectionem Samaritana Versio, Vulgatus, et Syrus, exprimunt; *receptam* autem omnes tam codices Hebr. quam reliqui Samar. codices, et Vet. h. l. Interpretes, *tuentur*. — *ibid.* leg. מעל pro rec. מעל, in Sam. omnibus, excepto vno, qui *receptam lect. seruat*, quam *tuentur* quoque omnes codices Hebraici. Veteres h. l. Interpretes vtrique lectioni fauent. Com. 26. leg. אביך ואמך pro rec. אביך, in Sam. omn. Eandem lect. Samar. Versio et LXX. exprimunt; *receptam* autem *tuentur* omnes tam codices Hebr. quam reliqui Vet. h. l. Int. Videtur quoque sensu haec discrepanti praestare. — *ibid.* leg. הריי pro rec. הורי, in Sam. omnibus, item in octo Hebr. Eandem lect. Sam. Versio et LXX. exprimunt. Receptam omnes quidem reliqui vt codices Hebr. ita et Vet. h. l. Interpretes *tuentur*; *videtur* tamen *discrepans* propter Deuter. XXXIII, 15. *plane genuina*. — *ibid.* leg. תא*אות pro rec. תאות, in vno Samar. In antiquis Vers. et reliquis codicibus *a recepta lect. nihil discrepat*. — *ibid.* leg. תהיין pro rec. תהיין, in Sam. omnibus, item in septem, et primo in duobus Hebr. In vno alio Hebr. ה extensum est super ras. in alio rasura est post תהיין. Veteres h. l. Int. omnes
Futurum

Futurum reddunt; vtrum autem id plene, an apocopate legerint, non constat. Mihi videtur Samaritana lectio plane genuina. — *ibid.* leg. ולקודר pro rec. ולקודקד, in Sam. vno. In vno Hebr. Daleth prius super raf. est. In antiquis Vers. et reliquis codicibus a recepta lect. nihil discrepat. — *ibid.* leg. כזר pro rec. כזיר, in vno Sam. In vno Hebr. vox prorsus abest, in alio כזיר cum Daleth habetur. Versiones antiquae et reliqui codices a recepta lectione nihil diuersi habent. Com. 27. leg. בנימים pro rec. בנימין, in Sam. omnibus. In 28. Hebraicis, et primo in vno alio, habetur בנימן. Samaritanam lectionem Samaritana exprimit Versio; receptam autem omnes reliqui tam codices Hebr. quam Vet. h. l. Interpretes, et in his ipsi Alexandrini, tuentur. — *ibid.* vocis זאב litera א, in vno Samar. א autem in vno Hebr. super rasura habetur. Codices reliqui, Veteresque h. l. Int. a recepta lectione non discrepant. — *ibid.* leg. עדי pro rec. עד, in Sam. omnibus, excepto vno, qui עדי refert. In vno Hebraico forsan עז habetur. Priorem lectionem Samaritanam Samaritana Versio et LXX. exprimunt; receptam autem omnes reliqui tam Codices Hebr. quam Vet. h. l. Interpretes tuentur. Com. 28. vox אלה plane abest in Sam. vno. Eadem soli carent LXX. in codice Alexandrino, vitio librarii, nisi potius ετο. Vaticani ortum fit ex interpolatione Origenis. — *ibid.* leg. אותם pro rec. אותם, in Sam. omnibus, item in 31. Hebr. Receptam autem tuentur omnes reliqui codices Hebr. Vtrum Vet. h. l. Interpretes Vau medium legerint, nec ne, non liquet. — *ibid.* leg. איש איש pro rec. איש אשר, in Sam. omnibus, item in duobus Hebr. In vno alio Hebr. אישר אשר, in alio אשר אשר habetur. Samaritanam lectionem sola Samar. Versio, receptam autem solus Onkelos clare expressit; hanc vero praeter illum omnes reliqui codices Hebr. tuentur. — *ibid.* leg. כברתו pro rec. כברכתו, in vno Sam. In vno Hebr. forsan ב est loco כ Praefixi, in alio ברכתו super raf. est, in alio denique Vau Affixum abest. Receptam lectionem omnes tam Vet. h. l. Interpretes, quam reliqui Samar. et Hebr. codices

clare

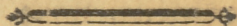
clare reddunt. Com. 29. leg. ויצו pro rec. ויצו, in vno Sam. In vno Heb. habetur eius loco יברך. LXX. hanc vocem non reddunt; reliqui autem Vet. h. l. Int. clare eam exprimunt, *tuenturque receptam* vocis *lectionem* omnes reliqui codices tam Sam. quam Hebraici. — *ibid.* leg. אהם pro rec. אותם, in Sam. omnibus, et 35. Hebraicis. *Receptam autem lect. tuentur* omnes reliqui codices Hebr. De antiquis Interpr. vid. iam dicta ad com. 28. — *ibid.* leg. אליהם pro rec. אלהם, in Sam. omnibus, excepto vno, qui *receptam lect. seruat.* Discrepans lectio habetur quoque in no- uem, et primo in tribus Hebr. In alio Hebr. ה super rasura est. Veteres h. l. Int. quomodo hanc vocem legerint, non liquet; *receptam autem lectionem tuentur* omnes reliqui codices Hebr. — *ibid.* leg. אותי pro rec. אתי, in Sam. vno. In vno Hebr. vox plane abest. Veteres h. l. Int. quomodo hanc vocem legerint, non liquet; *receptam autem lectionem* codices omnes reliqui *tuentur.* — *ibid.* abest plane אבתי אל in vno tam Sam. quam Hebr. *Voces autem has tuentur* omnes cum reliqui Codices, tum Vet. h. l. Interpretes. — *ibid.* leg. אבותי pro rec. אבתי, in septem Sam. item in vno Hebr. super ras. In alio Hebr. אבותי habetur. Omnes h. l. Vet. Int. *patres meos* vertunt; vtrum autem Vau medium legerint, nec ne, non liquet. *Receptam vero lectionem tuentur* omnes reliqui Sam. et Hebr. codices. Com. 30. leg. עפרון pro rec. עפרן, in Sam. omnibus, et 22 Hebraicis, item primo in vno alio Hebr. Eandem lectionem Samar. Versio, Syrus et Arabs, clare exprimunt, quod de reliquis non ita liquet; *receptam autem tuentur* omnes reliqui codices Hebr. — *ibid.* leg. לאחוזת* pro rec. לאחוזת, in vno Sam. In vno Hebr. לאחוזת habetur. Num Vet. h. l. Interpretes Vau medium legerint, non patet; *receptam autem lectionem tuentur* omnes reliqui tam Samar. quam Hebraici codices. Com. 31. leg. שם pro rec. שמה primo, in Sam. omnibus. In duobus Hebr. tota vox vna cum sequentibus vsque ad אשתו abest. Omnes Vet. h. l. Int. hanc vocem exprimunt; incertum autem

autem est, vtrum eam cum ה Paragogico legerint, nec ne. *Receptam tamen lectionem* Hebraici codices omnes *tuentur*. — *ibid.* leg. וַשׁוּ pro rec. וַשׁמָה secundo, in Sam. omnibus. Vau Praefixum habent quoque duo Hebr. item Sam. Versio, LXX. in Cod. Alex. Syrus, et Arabs; Vulgatus autem, LXX in Cod. Vatic. et Onkelos, *receptam lectionem* exprimunt, quam etiam omnes reliqui codices Hebr. *tuentur*. — *ibid.* leg. וַשׁוּ pro rec. וַשׁמָה, in Sam. omnibus. In tribus Hebr. abest Praefixum Vau, quod ex antiquis h. l. Int. soli LXX. non exprimunt. *Receptam lectionem tuentur* quoad Vau omnes reliqui tam codices, quam Vet. h. l. Int. quoad ה autem omnes codices Hebr. *Com.* 33. leg. עָמוּ pro rec. עָמִיו, in Sam. omnibus, excepto vno, in quo haec vox vna cum tribus vocibus antecedentibus prorsus abest. Samaritanam lectionem omnes Vet. h. l. Int. exprimunt, ne excepto quidem Onkeloso; *receptam* autem omnes codices Hebr. non hic tantum, verum etiam cap. XXV, 8. et 17. item XXXV, 29. *tuentur*. Quae caussa est, cur crediderim, Onkelosum et reliquos Vet. Int. qui sua ex codicibus hauserunt Hebraicis, vocis huius sensum potius probabilem, quam veram lectionem, exprimere voluisse.

Ex hac operosa et molestissima recensione omnium ac singularum diuersitatum, quibus hodierni codices Samaritani, a recepta lectione Hebraica discrepant, earumque diligenti collatione cum omnibus codicibus Kennicottianis et antiquis Versionibus, luculenter patet: 1) *Lectionum diuersarum, oppido prauarum, ingentem numerum, usum vero ad iudicandam, et emendandam receptam lectionem adeo nullum esse, ut operam et oleum perditurus esset, si quis porro vellet in his enucleandis tricis multum laborare.* 2) *Receptam lectionem plerumque quavis alia potiore esse, cum auctoritate codicum, tum etiam sensu, nec tamen semper sanam iudicari posse, quod etiam ipsi Iudaeorum critici passim fatentur, posseque illi hoc vno in capite Samaritanam lectionem nouies tuto praeferrri, commatibus nimirum 4,*

C

10,

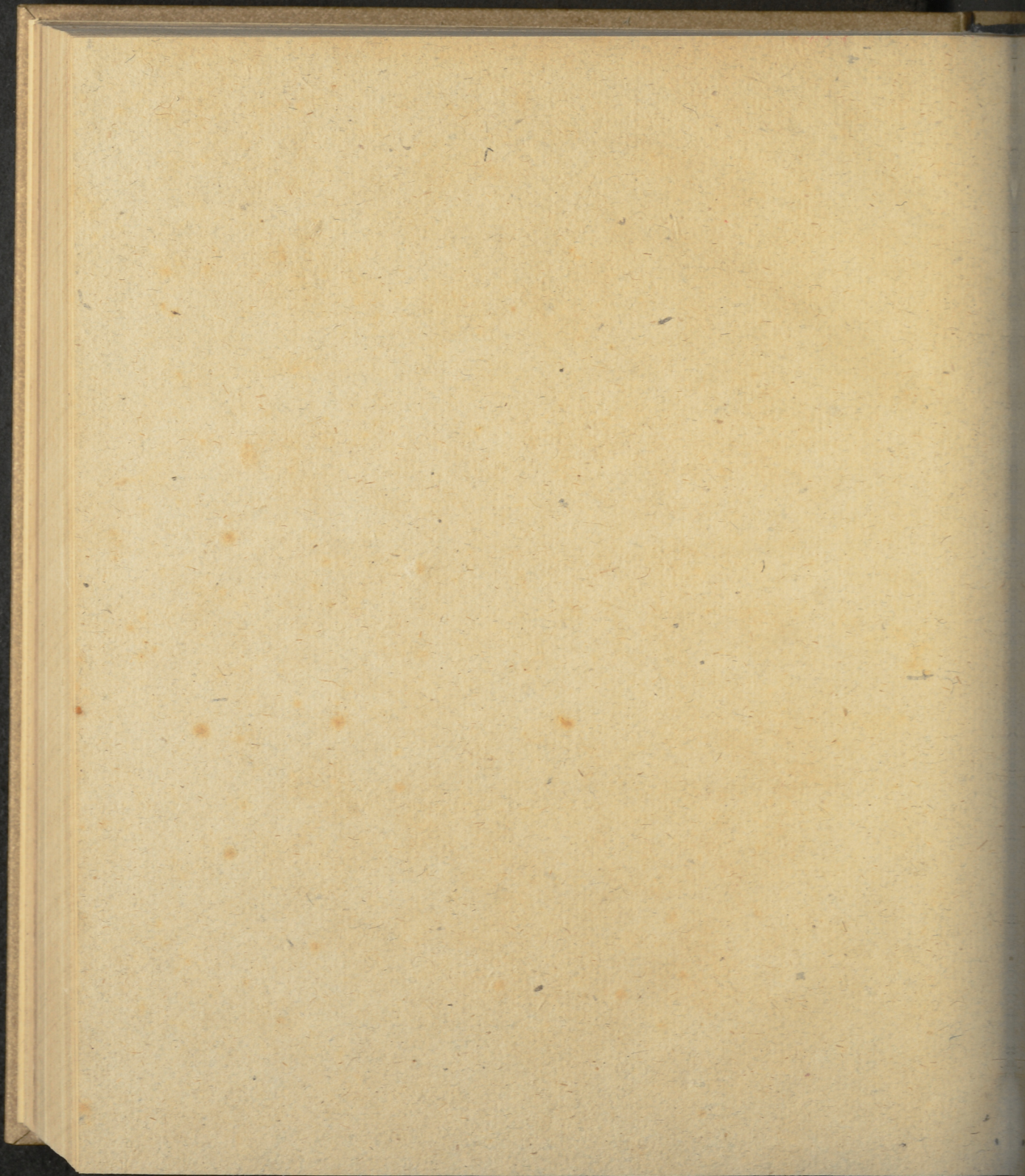

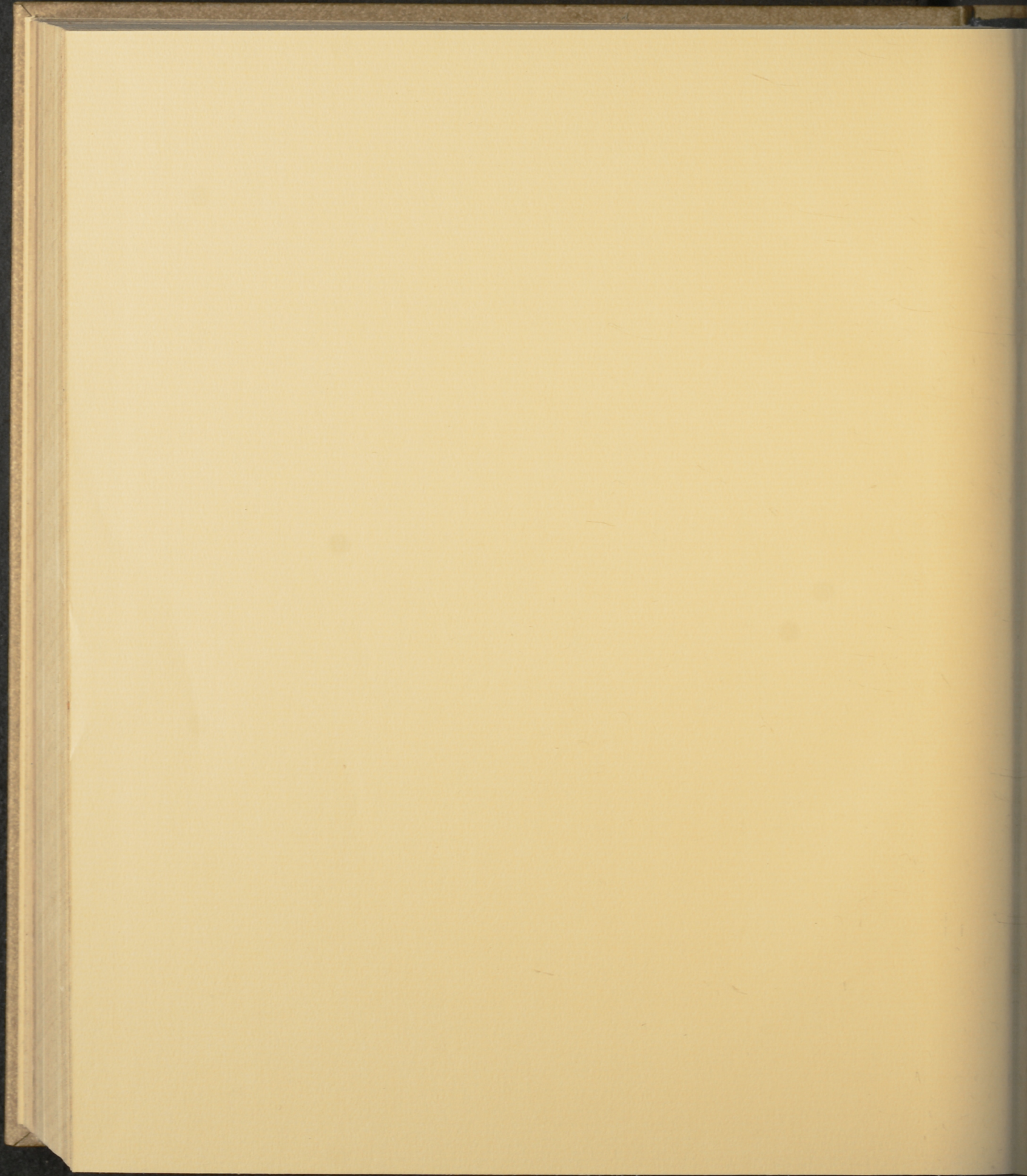
10, 11, 13, 15, 20, 25, 26 bis. 3) *Reliquis lectionibus, tam codicum Hebr. quam Vet. Interpretum, quae a recepta lectione Hebr. consentiente cum codicibus Sam. omnibus, discedunt, ad iudicandam aut emendam lectionem receptam nihil ponderis esse posse, ac proinde has quoque, in discutiendis utilioribus lectionibus variis, merito omitti.* 4) *Ad corrigendos ceteros omnes libros Hebraicos Versionem LXX. Int. eundem fere usum praebere posse, quem praebet Samaritana lectio ad corrigendum Pentateuchum Hebraicum.* Videntur enim laudati Interpretes in reliquis quoque vertendis libris sacris eiusmodi vsos esse codicibus, qui ad Pentateuchi Samaritani indolem quam proxime accederent.

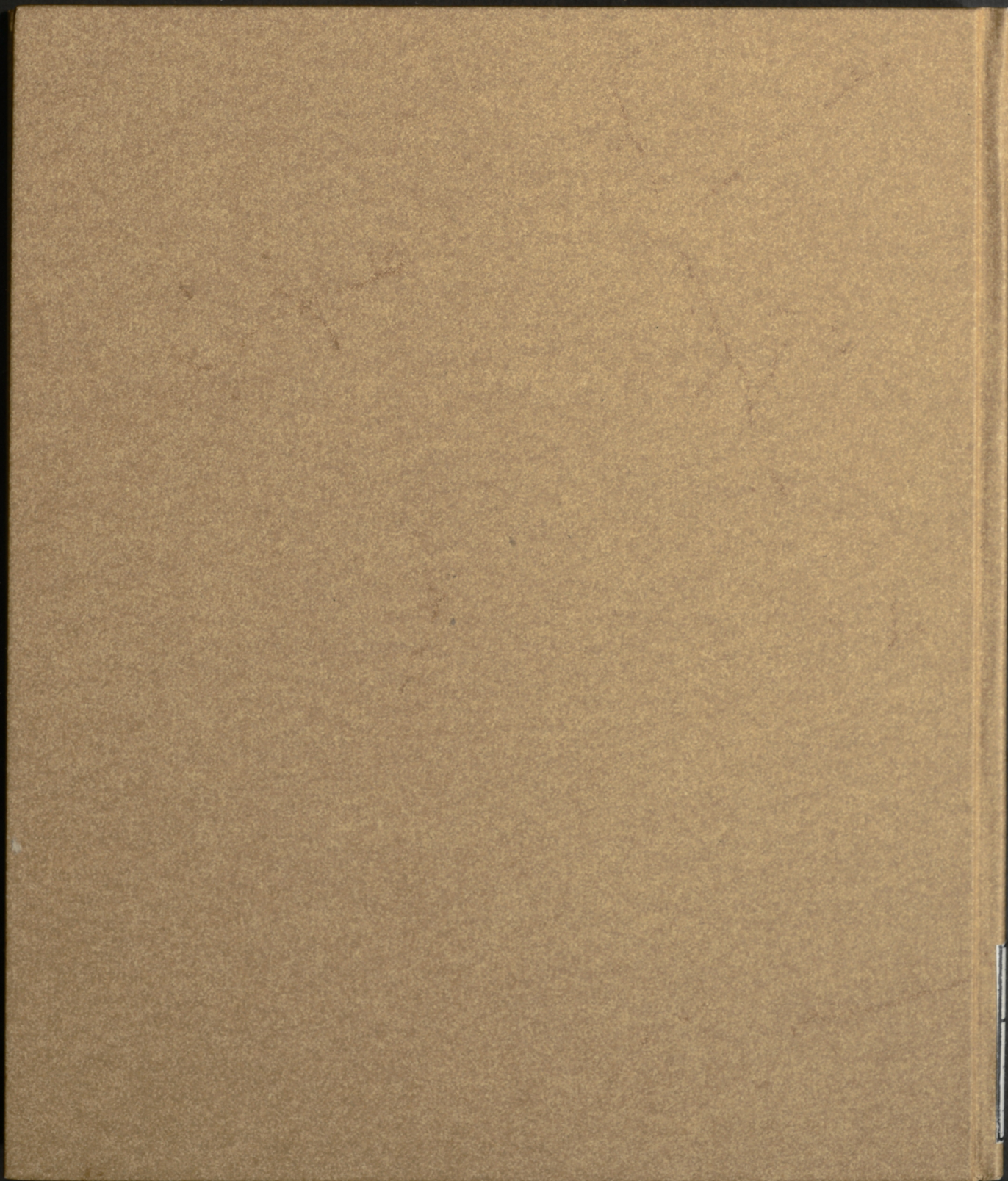
His autem praemissis, Ciuibus nostris Solemnia indicenda sunt, ex antiquo inter nos seruato more MICHAELI, Angelorum principi, sacra. Quae vt multum utilitatis praebere possunt omnibus, qui Oratorum sacrorum probis iustisque monitis rite vti velint; ita et Vestrum erit, CIVES OPTIMI, sacras nostras aedes vestra hodie ornare frequentia, et exquisita Oratorum nostrorum erga Vos studia in vestros vsus conuertere quam diligentissime. P. P. die XXIX. Septembris c1010 CCLXXXIII.

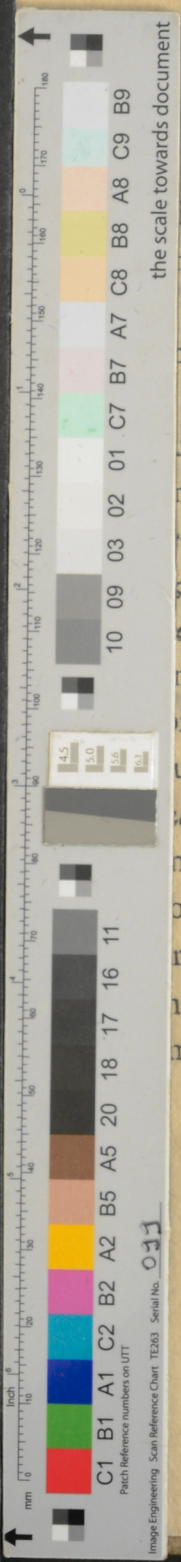
VITEBERGAE

LITERIS CAR. CHRIST. DÜRRIL.

tur. Ille e N. T. quaedam attulit loca. Nec
 otio vocabulorum τὰ υἱὰ τὰ ἀνθρώπων de Christo
 fibique familiariffima, quod Pharifaei eum fili-
 profitebantur. Reliquum est, vt pauca dicam ad
 vim tum verbi αἰῶν Xenophonti Κυρὰ παιδείας lib.
 a temporis vitae vfitati: καλλιον καὶ ἡδιον τον αἰῶνα
 n familiaris Iudaeorum loquendi rationis ὅτε ἐν
 τε ἐν τῷ μελλοντι, quam Marcus loco citato per ἕκ
 τον αἰῶνα ἀλλ' ἐνοχὸς ἐστὶν αἰῶνις κρείσσεις interpretatur.
 e libris Sacris non infrequentem etiam exprini
 nas graues dabit. Itaque difficile est dictu, Chri-
 unionem Iudaeorum tetigisse, se partem in altera
 uant, habituros. Varias significationes vocum
 μῶν μελλων, Ebraeorum הוֹלֵם הוֹלֵם atque הוֹלֵם הוֹלֵם
 n, enumerat Meufchenii N. T. e Talm. illust. &
 omment. in Ep. Pauli ad Eph. exc. 1. Totum
 ransfero: si quis hominibus probra obiicit, faci-
 habitur illi: at qui in signa diuina maledicta dicit,
 mpune faciet; quod in exemplo Pharaonis cerni

